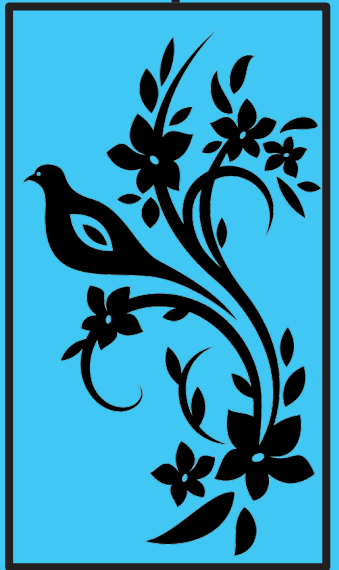

(۲)
ماهنامه پرتوی تربیت
(سال اول، شماره دوم، تیرماه ۱۴۰۳)

انجمن علوم تربیتی و روانشناسی
واحدخواهران

شناسنامه

نام نشریه: **پرتوی تربیت** - سال اول | شماره ۲ | تیرماه ۱۴۰۳

صاحب امتیاز: **انجمن علمی علوم تربیتی واحد خواهران**

استاد مشاور: دکتر سوسن بهرامی

دبیر انجمن، مدیر مسئول: **سمانه نریمان پور**

سردبیر، ویراستار: **فاطمه محمدخانی**

هیات تحریریه: **نرگس جان نثاری - محدثه چگونیان - اکرم رضایی - زهره رضایی - مریم سلیمی بنی -**

فاطمه محمدخانی - عطیه مردانی نصیری - زهرا نصرتی

طراح جلد و صفحه آرایی: **محسن زارعی**

شناسه کانال ایتای انجمن: <https://eitaa.com/Educationaluniqom>

فهرست مطالب

۴	دوپرتونور	۱
۶	مصاحبه با برگزیدگان المپیاد علمی-دانشجویی	۲
۸	متن علمی: تربیت دینی	۳
۱۴	تاثیر ادبیات کودک و نوجوان بر تعلیم و تربیت آنان	۴
۱۹	خانواده و تربیت	۵
۲۳	عفاف و حجاب	۶
۲۷	معرفی کتاب	۷

دو پرتو نور

محدثه چگونیان

در پرتوهای نورانی عید غدیر، زمین و آسمان به رقص و پایکوبی درآمدند. آفتاب عدل و عشق، با تابش‌های خود، روشنایی را بر جهان پخش کرد و در این روز بی‌نظیر، پیامبر عشق و عدل، محمد مصطفی (ص)، علی (ع) را به عنوان وصیت‌نامه‌ی الهی به امت خود فرمان داد. آن روشنایی که از غدیر حکایت می‌کند، نوری است که تا ابد در دل‌ها می‌تابد و راه را به رهبری عظیم علی (ع) نشان می‌دهد و آقای عدل و رحمت امیر مومنان شد، شب‌های تاریک کوفه را، تنها، با کوله‌باری از عشق قدم می‌زد تا نکند کسی گرسنه بماند و خودش سیر سر به بالین بگذارد

ولی چگونه می‌توان باور کرد که پاره پاره کنند جگر دردانه‌اش حسن را، همان‌هایی که ادعای دین و مذهب داشتند

نه، نمی‌توان باور کرد که با پاره تنش حسین هم، نبرد کردند و اهل بیتش را به اسیری گرفتند! حضور سرور و سالار شهیدان، امام حسین(ع)، در صحنه‌ی عاشورا، دل‌ها را به نوع دیگری از لرزه و لهب فرو می‌برد. در آن روزی که خورشید در سکوت نهفت و دلداران الهی در گریه‌ها و گرداب خاک فروگشتند و در اقیانوسی از خون و درد، خود را به عنوان قربانی برای حق و عشق الهی تسلیم کردند واقعه عاشورا، عبرتی برای تمامیت ایمان و استواری در جهاد عشق و حقیقت است.

از آن روزی که آسمان و زمین به صلح و دعا می‌رقصید، تا آن لحظه‌ای که زمین روی دوش فداکاری امام حسین(ع) لرزان شد، عید غدیر و واقعه عاشورا، دو یادآوری از شکوه و عظمت عشق الهی و انسانیت پاک است. این دو روز، دو پرتو نور از زندگی پاک پیامبر(ص) و ائمه اطهار(ع) هستند که در قلب ما همیشه زنده خواهند بود و ما را به سوی رهنمود خداوندی بزرگ‌تر و عشقی ژرف‌تر سوق خواهند داد

مصاحبه با برگزیدگان المپیاد علمی-دانشجویی

فاطمه محمدخانی

سرکار خانم فاطمه قره‌قانی

سلام و احترام

۱- لطفا خودتان را معرفی کرده و بفرمایید چه مقامی در المپیاد کسب نموده‌اید؟

سلام. فاطمه قره‌قانی هستم. دانشجوی ترم ۶ رشته علوم تربیتی دانشگاه قم برگزیده المپیاد دانشجویی علمی غیرمتمرکز و راه یافته به المپیاد ملی

۲- المپیاد علمی دانشجویی چیست و شرکت در آن چه شرایطی دارد؟

هر ساله المپیاد علمی دانشجویی کشور از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، به منظور تشویق دانشجویان برای مطالعه و تحقیق در رشته‌های متنوع برگزار می‌شود. دانشجویان از سال سوم به بعد می‌توانند در المپیادهای دانشجویی کشور شرکت کرده و دانش خود را در رشته مورد نظر محک بزنند.

المپیاد علمی دانشجویی غیرمتمرکز در مناطق ۱۰ گانه کشور برگزار می‌شود که مخصوص دانشجویان ممتاز دانشگاه‌ها است. مرکز برگزاری آزمون از دانشگاه‌های شاخص این مناطق انتخاب می‌شود و گزینش آن از بین گروه‌های ۵ نفره دانشجویی سازمان‌دهی می‌شود که بعد از پذیرفته شدن در این مرحله باید در مرحله نهایی المپیاد علمی دانشجویی شرکت کنند. برای شرکت در المپیاد علمی دانشجویی، دانشجویان نباید فارغ التحصیل شده باشند

۳- از چه منابعی برای آزمون استفاده کردید؟

تعلیم و تربیت اسلامی: نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، خسرو باقری

مدیریت آموزشی: مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی، علی علاقه‌بند

تکنولوژی آموزشی: مباحث نوین در فناوری آموزشی، عباس رضوی

برنامه ریزی درسی و آموزشی: مبانی و اصول برنامه‌ریزی درسی، محمدحسین یارمحمدیان و مبانی برنامه‌ریزی آموزشی،

یحیی فیوضات

روش تدریس: مهارت‌های آموزشی و پرورشی (روش‌ها و فنون تدریس)، حسن شعبانی

۴- مرحله ملی المپیاد چه زمانی است و چگونه برگزار می‌شود؟

مرحله ملی المپیاد در روز جمعه مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۰۵ ساعت ۸، در دانشگاه‌های مناطق ده‌گانه کشور به صورت

تشریحی برگزار می‌گردد

۵- در زمان محدود بین مرحله اول و دوم المپیاد، چگونه برای المپیاد کشوری آماده می‌شوید؟
منابع مربوط به المپیاد قبلی را به صورت گسترده‌تر مطالعه می‌کنم. پس از اتمام منابع اصلی از کتاب‌های دیگر هم استفاده می‌کنم

۶- برای مرحله دوم المپیاد از چه منابعی استفاده می‌کنید؟
همان منابعی که برای المپیاد مرحله اول استفاده شد به علاوه کتاب‌های دیگر مربوط به این حوزه‌ها البته به علت کمبود وقت می‌توان خلاصه و جزوات مربوط به آنها را خواند

۷- توصیه شما به دانشجویان رشته علوم تربیتی برای شرکت در المپیاد چیست؟
دانشجویان برتر رشته علوم تربیتی حتماً این شانس را امتحان کنند و در المپیاد شرکت کنند، با زمانبندی مناسب و خواندن مطالب مهم از منابع می‌توانند از مزایای آن بهره‌مند شوند. به خصوص کسانی که قصد ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر را دارند

سرکار خانم معصومه سادات هاشمی

سلام و احترام

۱- لطفا خودتان را معرفی کرده و بفرمایید چه مقامی در المپیاد کسب نموده‌اید؟

معصومه سادات هاشمی هستم دانشجوی ترم ۶ رشته علوم تربیتی دانشگاه قم بنده جزو راه‌یافتگان به مرحله نهایی بیست و نهمین دوره المپیاد علمی هستم.

۲- چطور از برگزاری المپیاد مطلع شدید و از چه زمانی شروع به مطالعه و کسب آمادگی نمودید؟

ما از طریق اطلاعیه‌ای که در کانال رسمی دانشگاه منتشر شد، از این رویداد علمی مطلع شدیم. حدود یک ماه قبل از مرحله اول المپیاد شروع به جست‌وجوی منابع کرده و ده روز مانده به المپیاد، مطالعه منابع را شروع کردم

۳- از چه منابعی برای آزمون استفاده کردید؟

وزارت علوم منبع مشخصی را برای آزمون اعلام نمی‌کند و ما خودمان یک سری از منابعی که جامع و در عین حال فشرده بودند را انتخاب کردیم. برای مثال برای مدیریت آموزشی از کتاب دکتر علاقه بند، برای تعلیم و تربیت اسلامی از کتاب آقای خسرو باقری، برای روش تدریس کتاب آقای شعبانی و برای سایر دروس هم از خلاصه‌هایی که وجود داشت استفاده کردیم

۴- سطح سوالات المپیاد را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

سطح سوالات در مرحله اول متوسط بود؛ بیشتر جنبه توضیح مفاهیم داشت. در هر ماده درسی پنج سوال به صورت تشریحی طرح شده بود

۵- شرکت در المپیاد دانشجویی چه مزایایی برای دانشجو دارد؟

نفرات اول تا سوم المپیاد ملی با تایید سازمان سنجش می‌توانند از بورس تحصیلی بنیاد نخبگان استفاده کنند. رتبه‌های ۱ تا ۱۵ مرحله نهایی المپیاد می‌توانند در مقطع کارشناسی ارشد بدون کنکور، مستقیماً توسط دانشگاه پذیرفته شوند.

رتبه‌های برتر المپیادهای دانشجویی در اولویت استخدامی سازمان‌ها قرار گرفته و از مزایای نخبه بودن استفاده می‌کنند

۶- خیلی ممنون از وقتی که در اختیار ما قرار دادید، به عنوان سخن پایانی اگر نکته‌ای هست بفرمایید.

خواهش می‌کنم انجام وظیفه بود.

نکته‌ای که در پایان قابل ذکر است این است که آزمون به شکل هنجارمحور می‌باشد و خصوصاً در مرحله اول رقابت شدیدی وجود ندارد و با مطالعه اندکی می‌توان به مرحله بعدی راه پیدا کرد

متن علمی

تربیت دینی

اکرم رضایی و عطیه مردانی نصیری

همانگونه که در نشریه پرتوی تربیت (شماره ۱) به موضوع تربیت معنوی و بررسی ابعاد آن پرداختیم و به ضرورت و اهمیت آن پی بردیم در این نشریه نگاهی عمیق‌تر به این مهم خواهیم داشت:

مقدمه

در نگاه اسلامی هر شکلی از معنویت (از جمله معنویت‌های کاذب) مورد قبول نیست، بلکه معنویت مطلوب است که در چارچوب دین، در مسیر دین و محصول دین باشد. با توجه به اینکه دین در بردارنده قواعد مشخص و ارائه شده از جانب وجودی متعالیست و از اهداف اصلی‌اش رها کردن انسان از تمام نیروهای است که مانع ارتباط او با خدا می‌شوند، بر معنویت که دارای چارچوبی نامشخص بوده و شخصی است و نیز موارد استفاده از آن دوپهلو می‌باشد، یعنی هم تعالی‌دهنده است و هم توانایی خدمت برای فرهنگ ماده‌گرایی را داراست، برتری دارد. لذا بهتر است نظام آموزش و پرورش، تربیت دینی را در دستور کار قرار دهد چرا که جهان‌شمول‌تر از دیگر تربیت‌ها و دارای قواعدی متقن‌تر و در عین حال در بردارنده بخش‌های مثبت نمونه دیگر تربیت یعنی تربیت معنوی نیز می‌باشد (سنجری و همکاران، ۱۳۹۳)

تربیت عبارت است از مجموعه فعل و انفعالات متناسبی که مبتنی بر رشد فرد، و در جهت رشد او؛ که توسط خود او و افراد دیگر صورت می‌پذیرد (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱)

تعریف دین، در هر مکتبی بستگی به فهم آن مکتب از مفاهیم انسان، هستی، خدا و رابطه انسان با هر یک از آن‌ها دارد. و با توجه به اینکه نوع نگاه مکاتب به هر یک از این مفاهیم با یکدیگر تفاوت چشم‌گیری دارد، تعاریف حاصله از دین در هر مکتب با مکاتب دیگر نیز تفاوت فاحشی خواهد داشت (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱)

تربیت دینی (education Religious) در آغاز برای آموزش و انتقال آداب و رسوم و در طی مراسمات دینی و عضویت رسمی در قبیله‌ها به کار می‌رفت ولی به تدریج به دلیل گستردگی مفاهیم تربیت و دین و تطور معنایی آن‌ها، معانی گوناگونی بر تربیت دینی نیز مترتب شده است (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱)

تعاریف تربیت دینی

در اینجا به سه نمونه از تعاریفی که از تربیت دینی شده است اشاره می‌کنیم:

۱- تربیت دینی به آموزش‌های سیستماتیک گفته می‌شود که در ارتباط با ایمان و اعمال خاصی است که در دسته امور مذهبی قرار می‌گیرند و شامل بسیاری از مفاهیم از جمله برنامه‌ریزی‌های سازمانی و میراث ملی است (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱؛ به نقل از گراس، ۲۰۱۱)

۲- تربیت دینی عبارت است از آشنا کردن فرد با وظایف دینی و آداب شرعی آنگونه که آن‌ها را بپذیرد و در عمل به

کار بندد، بنابراین در تربیت دینی هدف، توجه به جهات علمی و دین‌آموزی نیست بلکه خودشناسی، خداشناسی و خودسازی، هدف است تا انسان را به کمال برساند (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱؛ به نقل از مغفوری فرسنگی و همکاران، ۱۳۹۳)

۳- تربیت دینی عبارت است از مجموعه اعمال عمدی و هدفدار، به منظور آموزش گزاره‌های معتبر یک دین به افراد دیگر به نحوی که آن افراد در عمل و نظر به آن آموزه‌ها متعهد و پایبند گردند. بنابراین، تربیت دینی منحصر به مسجد، کلیسا یا مدرسه علمیه نمی‌شود، بلکه در هر جایی ممکن است تلاش هدفدار به منظور آموزش معارف دینی صورت گیرد، خواه مسجد باشد یا خیابان یا منزل یا هر جای دیگر (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱؛ به نقل از اخلاقی، ۱۳۸۸)

رسیدن به یک تعریف جامع از تربیت، ممکن به نظر می‌رسد ولی رسیدن به یک تعریف جامع و واحد از دین امکان‌پذیر نیست. با این وجود تربیت دینی با توجه به نوع دینی که با آن مواجه هستیم دستخوش تغییر است (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱)

با فرض رسیدن به یک فهم جامع و عام از تربیت؛ به تعداد ادیان موجود در جهان، تربیت دینی خواهیم داشت. لذا چنین نتیجه‌ای ما را به این مهم می‌رساند که با وجود اهمیت غیرقابل انکار تربیت، در ترکیب تربیت دینی؛ دین، در این ترکیب، نقش تعیین‌کننده‌تری را بازی می‌کند؛ لذا در ترکیب تربیت دینی، می‌توان از دین به عنوان زیربنا (Base) و از تربیت به عنوان روبنا (Superstructure) تعبیر کرد که هر دو در تأثیر و تأثر با یکدیگر، تربیت دینی را معنا خواهند کرد و به دنبال آن همه‌ی اجزای نظام تربیتی، اعم از اهداف، محتوا، روش‌ها و مراحل تربیتی بازتعریف می‌شوند (موسوی گسکمین جان، ۱۴۰۱)

اصول تربیت دینی

اصول تربیت دینی، مجموعه قواعدی خواهد بود که از مبانی تعلیم و تربیت گرفته شده و به عنوان نقشه و راهنمای عملی در اختیار متولیان تربیتی قرار می‌گیرد (معین الاسلام، ۱۳۸۵)

اول: اصل تدریج

در جهان هستی هر پدیده و رویدادی دارای ضابطه و قانونی است. هر چیزی ظرفیت و اندازه‌ای خاص دارد. پرورش ابعاد روحانی انسان هم از ضابطه و قانون تدریج و تکامل پیروی می‌کند. در این باره پیامبر (ص) می‌فرمایند:

والدین وظیفه دارند برای تربیت دینی فرزند، در سه سالگی، کلمه توحید «لا اله الا الله» را به طفل بیاموزند.

در چهار سالگی، «محمد رسول الله» را به او یاد بدهند. در پنج سالگی، رویش را به قبله کنند و به او بگویند که سر به سجده گزارد. در شش سالگی، کامل رکوع و سجده صحیح را به او بیاموزند و در هفت سالگی به طفل بگویند دست و صورت را بشوی و نماز بگزار (معین الاسلام، ۱۳۸۵؛ به نقل از مکارم الاخلاق)

دوم: اصل احترام

انسان‌ها از نظر روانی، به احترام نیاز دارند و غالباً به افراد و پدیده‌هایی توجه می‌کنند که نیاز آنها را تأمین نماید. بدون احترام و گرامیداشت شخصیت کودک، توفیق چندانی در تربیت دینی نخواهد بود. به‌خاطر اهمیت این اصل، رسول اعظم (ص) به عنوان والاترین الگوی تربیتی و بزرگ‌ترین مربی انسان‌ها، اهتمام خاصی نسبت به گرامیداشت و احترام به کودکان داشتند (معین الاسلام، ۱۳۸۵).

سوم: اصل اعتدال

با توجه به ظرفیت‌های مختلف انسان‌ها، این اصل در تربیت دینی ضرورت جدی پیدا می‌کند. اعتدال است که انسان را به صراط مستقیم هدایت می‌کند. سیره رسول اعظم (ص) در دعوت مردم به دین و دینداری، براساس اعتدال و میانه‌روی بود. برون‌رفت از مسیر اعتدال در تربیت دینی بسیار آسیب‌زا است، از این رو در نظام تربیتی اسلام، توجه به اصل اعتدال همیشه مورد نظر بزرگان دینی قرار داشته و رمز موفقیت رسول اعظم (ص) در دعوت فراگیر و گسترده مردم، توجه به این اصل بوده است (معین الاسلام، ۱۳۸۵).

روش‌های تربیت دینی

برخی از روش‌های تربیت دینی عبارتند از:

۱. تقلیدی
۲. تلقینی
۳. تدریجی
۴. غیرمستقیم
۵. الگویی
۶. عملی (موگهی، ۱۳۹۰)

روش تربیت تقلیدی

تقلید بر چهار نوع است:

- (الف) تقلید آگاهانه و سودمند (مانند تقلید در کارهای مثبت)
 - (ب) تقلید آگاهانه و زیان‌مند (مانند تقلید در کارهای منفی)
 - (ج) تقلید ناآگاهانه و سودمند (مانند تقلید کودک در یادگیری سخن گفتن)
 - (د) تقلید ناآگاهانه و زیان‌مند (مانند تقلید کودک در به‌کارگیری سخنان زشت)
- با توجه به تقلیدورزی شدید افراد به‌ویژه در سنین پایین باید کاملاً مواظب گفتار و رفتار خود باشیم (موگهی، ۱۳۹۰).

روش تربیت تلقینی

یکی از روش‌های دیگری که در تربیت می‌توان به کارگرفت، تلقین مثبت به خود و دیگران است. امروزه نیز یکی از روش‌های درمان برخی از بیماری‌ها مانند افسردگی، منفی‌نگری، ناامیدی و وسواس، روش تلقین‌درمانی است. حضرت امیرمؤمنان علی (ع) نیز این روش را مورد توجه قرار داده و فرموده‌اند: اگر بردبار نیستی، خود را همانند بردباران نما، زیرا بسیار اندک‌اند کسانی که خود را به گروهی همانند می‌کنند و یکی از آنان نمی‌شوند (موگهی، ۱۳۹۰).

روش تربیت تدریجی

پزشک روانشناسی می‌گفت: «در تعلیم و تربیت، جذب کردن پیش از ساختن است.» جذب کردن دیگران غالباً زمینه‌سازی می‌خواهد. به کارگیری «روش تدریجی» در تعلیم و تربیت و ساختن انسان‌ها از لوازم مهم زمینه‌سازی پرورشی و آموزشی است. نازل شدن آیات قرآن و ابلاغ آن به مردم از سوی پیامبر محبوب خدا (ص) که مهم‌ترین و بهترین آموزش‌ها و روش‌های تربیتی را در بر دارد، در مدت ۲۳ سال و به صورت تدریجی (سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۱۰۶)، بیان برخی از قوانین عملی اسلام برای مردم هم چون روزه، زکات و جهاد پس از ۱۵ سال، تحریم تدریجی ربا در آیات ۳۹ سوره‌ی روم، ۱۶۱ سوره‌ی نساء، ۱۳۰ سوره‌ی آل عمران و ۲۷۵ تا ۲۷۹ سوره‌ی بقره و تحریم تدریجی مشروبات الکلی در آیات ۲۱۹ سوره‌ی بقره، ۴۳ سوره‌ی نساء و ۹۰ و ۹۱ سوره‌ی مائده، ارزش و اهمیت استفاده از روش تدریجی در مسائل تربیتی و آموزشی را نشان می‌دهد و بر آن تاکید می‌ورزد (موگهی، ۱۳۹۰)

روش تربیت غیرمستقیم

از یک جهت، روش‌های مطلوب تربیتی به دو گونه‌ی «مستقیم» و «غیرمستقیم» است. با توجه به ویژگی‌های متربیان، شرایط زمان و مکان، گاه روش مستقیم و گاه روش غیرمستقیم کارایی دارد. استفاده از شعر، قصه، خاطره، شرح حال دیگران، معما، فیلم، نمایش و مانند آن می‌تواند از مصادیق روش‌های غیرمستقیم تربیتی به شمار آید (موگهی، ۱۳۹۰)

روش تربیت الگویی

یکی از ویژگی‌های انسان، فضیلت‌خواهی و کمال‌گرایی اوست. از این رو، انسان هرگاه فضیلت و کمالی را در الگوهایی مانند شخصیت‌های دینی، سیاسی، اجتماعی، هنری و ورزشی می‌بیند، در پی الگوبرداری از آنان در زندگی فردی و اجتماعی خویش برمی‌آید (موگهی، ۱۳۹۰). به گفته‌ی مولانا:

هر هنر که استاد بدان معروف شد جان شاگردان بدان موصوف شد
پیش استادی که آن نحوی بود جان شاگردش ازو نحوی شود

روش تربیت عملی

یکی از مهم‌ترین روش‌های مطلوب تربیتی «روش عملی» است و متأسفانه ما کمتر به آن عمل می‌کنیم. عمل و رفتار مربی که زیر ذره‌بین چشم و دستگاه تصویربرداری متربی است، می‌تواند تاثیر ژرف و شگرفی در تعلیم و تربیت او داشته باشد. زیرا متربی گفته‌های مربی را پیش از آن که بخواهد از وی بشنود، می‌خواهد در اعمال و رفتار او ببیند و این درس بزرگی است که از مربی خود فرا می‌گیرد (موگهی، ۱۳۹۰)

بزرگی سراسر به گفتار نیست دو صد گفته چون نیم‌کردار نیست

تربیت دینی از منظر اسلام

نظام فکری اسلام جالب است؛ این نظام از تمام جهات به صورت کلی جنبه‌ی تربیتی دارد. در این نظام نه فرد به تنهایی مورد نظر است و نه جمع. فرد علاوه بر داشتن اختیار و آزادی در برابر جمع نیز احساس مسئولیت می‌کند. در تعلیم و تربیت اسلامی، هم از علم بحث می‌شود و هم از تفکر. هم از قدرت عقلانی بحث می‌شود و هم از پرورش جنبه‌ی اجتماعی انسان سخن گفته شده است. در این نظام، معیار برتری انسان‌ها فضیلت و تقوا است و

وظیفه تعلیم و تربیت تنها به عهده معلم یا پدر و مادر نیست بلکه با طرح امر به معروف و نهی از منکر همه مربی یکدیگر هستند. در این نظام، فرد، اجتماع، نوع بشر، همه مورد توجه هستند و مناسبات انسانی بر پایه‌ی نظام توحیدی در مسیر تکاملی حرکت می‌کند و اخلاق توحیدی مانند نورافکنی، تمام شئون زندگی انسان را روشن می‌کند (خرم آبادی و همکاران، ۱۳۹۳؛ به نقل از شریعتمداری، ۱۳۸۴، ص ۳۲ و ۳۱)

شناخت خدا، پرستش او و ایمان به خدا هدف اصلی و اساسی تربیت دینی و اخلاقی در اسلام است. هدف‌های تربیتی اسلام مانند تقوا، عدالت‌خواهی، دانش‌جوئی، خرد و دوستی، ایثار و از خودگذشتگی عالی‌ترین هدف‌هایی هستند که نه تنها موجبات رشد و کمال انسان را در حیات فردی فراهم می‌کنند بلکه باعث رشد حیات جمعی نیز می‌شوند. این اهداف در سایه‌ی عمل به اصل نیت و انگیزه الهی به دست می‌آیند. بدین ترتیب رفتار خداشناس فقط نزدیک شدن به خدا و در مسیر توحید گام برداشتن است (خرم آبادی و همکاران، ۱۳۹۳)

راهکارهای ترویج تعلیم و تربیت دینی

از آنجایی که مفهوم تعلیم و تربیت دینی امری وابسته به دین و مفاهیم متعالی دینی مذهبی می‌باشد، راهکارهایی که در این باره ارائه می‌شود نیز مرتبط با مفاهیم تعالیم دینی مذهبی است که به تعدادی از مهم‌ترین آن‌ها در زیر اشاره می‌گردد:

۱- برای شکل‌گیری و ترویج فرهنگ و تربیت دینی در جامعه پیشنهاد می‌شود که با بررسی رفتار خانوادگی ائمه معصومین (ع) و پیامبر (ص)، بهترین الگوها و روش‌های تربیتی در میان خانواده‌ها تبیین گردیده و آموزش داده شود.

۲- از راهکارها و شیوه‌های دیگری که به نظر می‌رسد می‌تواند در ترویج تعلیم و تربیت دینی مهم باشد، رفتار و شیوه‌های برخورد بزرگان و مربیان اجتماع که طیفی از پدر و مادر در خانواده تا معلمان و مربیان در مراکز آموزشی و سایرین در پست‌های مهم و بالاتر مرتبط با جامعه را در بر می‌گیرد، شامل می‌شود که آنها با رعایت نکات و مفاهیم دینی و تربیتی صحیح می‌توانند به صورت مستقیم و غیرمستقیم در ترویج این امر سهیم و دخیل باشند

۳- بازداشتن افراد از گناه و انحراف (با یادآوری مرگ و قیامت) و همچنین آموزش کنترل غرایز (با یادآوری کیفرهای الهی) یکی دیگر از شیوه‌های مهم تعلیم تربیت دینی و ترویج آن می‌باشد

- ۴- توجه خاص و ویژه به قشر زنان، خصوصا مادران و سلامت آن‌ها که سهم عمده تربیت در همه جوامع بر عهده آن‌ها می‌باشد
- ۵- راهکار مهم دیگر در ترویج تعلیم و تربیت دینی، در نظر گرفتن تفاوت‌های جنسیتی در تربیت و آماده‌سازی کودکان در نقش‌های مناسب با جنس آن‌ها می‌باشد
- ۶- تکریم و احترام به کودکان توسط پدر و مادر و دیگران در کنار پرهیز از زشتی‌ها و رفتارهای منفی نیز می‌تواند در ترویج تعلیم و تربیت دینی کارساز و مؤثر باشد
- ۷- ارج و اهمیت نهادن به شروع تربیت از دوران قبل از ازدواج و بارداری و نگاه کردن به آن به صورت یک امر مستمر
- ۸- بازخوانی آموزه‌های اصیل اسلامی برای استنتاج الگوهای تربیتی متناسب با اقتضائات اجتماعی معاصر (عباسی دره‌بیدی و همکاران، ۱۳۹۵)

نتیجه‌گیری

تربیت دینی یک مجموعه‌ی تربیتی کامل و جامع می‌باشد که شامل همه‌ی انواع تربیت مانند تربیت جسمی (سلامت جسمانی)، تربیت عقلانی (سلامت روان)، تربیت اخلاقی (سلامت رفتار) و تربیت دینی (سلامت معنوی) است (عباسی دره‌بیدی و همکاران، ۱۳۹۵؛ به نقل از علوی، ۱۳۹۱). فرد در پرتو این تربیت است که به یک حس آرامش خاطر و صفای درونی که لازمه‌ی تعالی و رشد و پیشرفت او می‌باشد دست می‌یابد (عباسی دره‌بیدی و همکاران، ۱۳۹۵)

منابع:

- ۱- سنجرى، هادى، سنجرى، محمد، خسروى، ثریا. (۱۳۹۳). بازبینی: آموزش و پرورش در دو راهی تربیت دینی یا تربیت معنوی
- ۲- موسوی گسکمین جان، سیدمازیار. (۱۴۰۱). تحلیل مفهومی تربیت دینی
- ۳- عباسی دره‌بیدی، احمد، محمدی، فرخنده، محمدپورهنگروانی، مهدیه، بیگ زاده، نسرين. (۱۳۹۵). راهکارهای ترویج تعلیم و تربیت دینی
- ۴- خرم‌آبادی، یداله، هاشمی گلوشجردی، مهین، ترک، حسین. (۱۳۹۳). بازنمایی: اهداف، اصول و روش‌های تربیت دینی و تربیت اخلاقی
- ۵- مغفوری فرسنگی، مریم، پورغریب شاهی، مرضیه، سیفی، طاهره. (۱۳۹۳). بازنمایی: ماهیت تربیت دینی و تربیت اخلاقی
- ۶- شریعتمداری، علی. (۱۳۸۴). تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: امیرکبیر
- ۷- علوی، سید حمیدرضا. (۱۳۹۱). نکات اساسی در فلسفه‌ی تعلیم و تربیت و مکاتب فلسفی تربیت. کرمان: انتشارات دانشگاه شهید باهنر کرمان
- ۸- موگهی، عبدالرحیم. (۱۳۹۰). روش‌های تربیت دینی
- ۹- معین الاسلام، مریم. (۱۳۸۵). مجله پیام زن، شماره ۱۷۹ و ۱۸۰
۱۰. اخلاقی، اسماعیل. (۱۳۸۸). تربیت دینی در عصر مدرن. پگاه حوزه
- ۱۱- Gross, Z. (۲۰۱۱). Religious Education: Definitions, Dilemmas, Challenges, and Future Hoizons. International Journal of Educational Reform, ۲۰(۳), ۲۷۶-۲۵۶.

تأثیر ادبیات کودک و نوجوان بر تعلیم و تربیت آنان

زهرا نصرتی

مقدمه

روز ملی ادبیات کودکان و نوجوانان در ایران، ۱۸ تیر، برابر با روز درگذشت مهدی آذریزدی است. بدین مناسبت قصد داریم به صورت اجمالی، وضعیت ادبیات کودک و نوجوان و تأثیر آن بر تربیت را مورد بررسی قرار دهیم. از زمانی که مساله تعلیم و تربیت در زندگی انسان مطرح شده، ادبیات کودکان و نوجوانان نیز همراه آن مطرح بوده است. به این صورت که بزرگسالان برای تغییر رفتار کودکان و اثرگذاری روی آنها، داستان‌ها

یا مثل‌ها و یا سرگذشت تجارب خود را داستان‌وار به ایشان می‌گفتند و این واقعیت را دریافت‌ه بودند که این روش تربیتی از اندرز دادن مستقیم موثرتر است؛ زیرا انسان، به خصوص در دوران خردسالی، حکایات، افسانه‌ها و قصه‌ها را طبعاً دوست دارد و از محتوای آن‌ها متأثر می‌شود. داستان، کودک و نوجوان را رهبری می‌کند و موجب تربیت و افزایش نیروی فکر او می‌گردد. از جمله دستاوردهای ادبیات داستانی، راهنمایی‌های اخلاقی بدون اجبار، شخصیت‌پذیری، استقلال شخصی و همچنین برآورده کردن بعضی از نیازهای ذهنی و عاطفی و لذت بردن می‌باشد. (محمدی‌فرد، ۱۳۹۸)

تاریخچه

ریشه ادبیات کودک به ادبیات شفاهی و فولکلوری در قالب قصه و لالایی می‌رسد اما تا دوران مشروطه، ادبیات کودک به شکل مدرن و نوشتاری آن در ایران مغفول بود (شعبان، ۱۴۰۱؛ به نقل از محمدی و قایینی، ۱۳۸۰). در حدود سال‌های ۱۳۰۰ شمسی، در آذربایجان، جبار عسگرزاده برای کودکان شعر و نمایشنامه و داستان نوشت. در سال‌های دهه ۱۳۳۰، ترجمه آثار خارجی کودک و نوجوان رواج یافتند و در اواخر دهه مذکور، اولین کتب تصویری منتشر شدند؛ در سال ۱۳۴۱ شورای کتاب کودک، شکل گرفت. سرانجام در سال ۱۳۴۵، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به وجود آمد و کتابخانه‌های متعددی در سراسر کشور احداث گردید. با وقوع انقلاب اسلامی، تحولاتی مهم در زمینه ادبیات کودک به وجود آمد. شاعرانی چون قیصر امین‌پور، هوشنگ مرادی و... ادبیات کودک را در دهه‌های بعد از انقلاب اسلامی رونق دادند (ایمن و همکاران، ۱۳۵۴)

تعریف ادبیات کودک و نوجوان

ادبیات کودکان در دایرة المعارف فارسی این‌گونه تعریف شده: «مجموعه آثاری که برای مطالعه اطفال و نوجوانان و به منظور سرگرمی و آموزش آنان فراهم شده است و به معنای وسیع‌تر، آثاری که از لحاظ لفظ و تعبیر متناسب با سنین مختلف کودکان و نوجوانان باشد» (صغیر و همکاران، ۱۴۰۱؛ به نقل از مصاحب، ۱۳۸۰). نکته برجسته در این تعریف که وجه مشترک اغلب تعریف‌های دیگر محسوب می‌شود، تاکید بر مخاطب (کودک) است. از عواملی که در شکل‌دهی به شخصیت کودکان تأثیری بسزا دارد، می‌توان به خانواده، مدرسه، اجتماع، رادیو و تلویزیون، کتاب و دیگر رسانه‌های اطلاعاتی اشاره کرد. یکی از مهم‌ترین و ارزشمندترین ابزارهای مؤثر در رشد و تکامل کودک از جنبه‌های گوناگون (ذهنی، عاطفی، اخلاقی و...) کتاب است (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از امیری، ۱۳۷۳، ص ۲۵)

انواع ادبیات کودک و نوجوان

۱. داستان: شامل داستان‌های واقعی و افسانه‌ها
۲. غیر داستان: شامل مطالب علمی، کتاب‌های مربوط به اجتماع و محیط، کتاب‌هایی درباره‌ی اختراعات و اکتشافات، زندگی‌نامه و شرح حال و...
۳. شعر: شامل لالایی‌ها، اشعار بی‌معنی و پوچ، اشعار شوخی‌آمیز بی‌سر و ته، قصه و حکایات منظوم (حجازی، ۱۳۸۵)

نقش ادبیات کودک و نوجوان در تربیت

کتاب کودک، ابزاری قوی در انتقال اصیل‌ترین مفاهیم اطلاعاتی به شمار می‌رود. دریچه‌ای است که دنیای تخیلی کودک را به دنیای واقعی پیوند می‌دهد و او را به ارزش‌های انسانی و اجتماعی رهنمون می‌سازد. مهم‌ترین نوع کتاب کودک و مؤثرترین آن در روح و فکر بچه‌ها، کتاب‌های داستانی است. کودک با داستان، خیلی راحت رابطه برقرار کرده و به آن دل می‌بندد. خود را به جای قهرمان کتاب

فرض کرده، از شادی او شاد و از غم او غمگین می‌شود. موفقیت‌های قهرمانان مثبت داستان‌ها، تبلیغ غیرمستقیمی برای تشویق کودکان جهت پیروی از آنان و تلاش برای رسیدن به موفقیت است. در قالب داستان می‌توان کودک را با حقایق دنیا و مفاهیم خوب و پسندیده و زشتی‌ها و پلیدی‌های منفور اجتماع آشنا ساخت (میری کرمانشاهی، ۱۳۷۵). همچنین ادبیات کودک و نوجوان به آن‌ها کمک می‌کند تا شناخت لازم از خود به دست آورده و به ویژگی‌های خاص شخصیتی خود همانند: کم‌رویی، خجالتی بودن و... پی ببرند و درک بهتری از پیچیدگی فکر، رفتار انسان و ارتباط آن با ویژگی‌های شخصیتی به دست آورند و به سلامت فکری لازم برسند. آنها با خواندن کتاب می‌توانند وجه اشتراکی بین احساسات، توانمندی‌ها یا مشکلات خود و شخصیت‌های داستان پیدا کنند، شناخت بهتری نسبت به آن حالات بدست آورند و با صحبت کردن درباره آن، بینش لازم نسبت به این امور را کسب کنند و در صورت بروز مشکل می‌توانند به حل آن بپردازند (پیررخ، ۱۳۸۲).

داستان چنان اهمیتی در شکل‌گیری شخصیت و اعتقادات و نظام فکری کودک دارد که می‌توان آن را در شمار بهترین ابزار تعلیم و تربیت به حساب آورد (پیررخ، ۱۳۸۲). داستان به کودک فرصت می‌دهد امیال و محتویات ناخودآگاه خود را تعبیر نموده و محیط زندگی خود را بشناسد و به دلیل اینکه عبارت‌های خشک و بی‌روح کتاب‌های درسی را ندارد بهتر و آسان‌تر می‌تواند اطلاعاتی را در اختیار کودکان قرار دهد و علاقه به یادگیری واقعی را در آنها به وجود آورد (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از شعاری نژاد، ۱۳۷۲، ص ۷۶). بسیاری از داستان‌ها با تأکید بر مفاهیم عاطفی و تشویق به دوستی و همکاری و همیاری، سعی در رشد و تقویت رفتارهای اجتماعی در کودکان دارند. داستان‌ها از این ویژگی برخوردارند که مفاهیم و رهنمودهای آموزشی را به‌طور غیرمستقیم و با رنگ و لعاب شخصیت‌پردازی‌ها و حوادث شیرین در هم آمیخته و همانند پلی با کودک ارتباط برقرار کنند (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹).

از آنجا که دین و ادبیات همیشه در تعامل و همزیستی با هم بودند، متخصصان در تلاش بودند که از ادبیات برای رواج اندیشه‌های دینی در شکل‌گیری شخصیت کودکان استفاده کنند. چرا که بر این باور بودند که اگر آموزه‌های دینی از کودکی به شیوه‌ای صحیح به انسان‌ها شناسانده شود، شاید بتوان به داشتن جوامعی به دور از جنگ و خشونت امیدوار بود. دستیابی به سازگاری اجتماعی و پایدار، فرایندی است که باید از دوران کودکی آغاز شود (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از حکیمی، کاموس، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۳۷).

اعتقاد دینی وقتی در دوران کودکی پایه‌ریزی شود، دین فطرت سلیم کودک را اقناع خواهد کرد چرا که مسائل اصیل دین، همان چیزهایی است که فطرت کودک با آنها آشناست. کودک وقتی می‌شنود که انسان باید پاک و امین باشد با جان و دل می‌پذیرد، اعمال مذهبی برایش سخت و سنگین نمی‌شود. بنابراین، ضرورت پرداختن به دین در ادبیات کودک و نوجوان چه به صورت داستان، چه به صورت شعر احساس می‌شود (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹؛ عباس‌پور نوغانی، ۱۳۸۶، ص ۷۳).

نظر پیازه و اریکسون درباره تربیت کودکان

نظریه‌پردازان ادبیات کودک در تشخیص چگونگی نیازهای ادراکی و اجتماعی کودکان بیشتر متکی به یافته‌های پیازه و در شناسایی نیازهای عاطفی و روانی کودکان در رابطه با مسائل بحران‌های رشد، بیشتر متکی به نظریات اریکسون بوده‌اند. با وجودی که کوشیده‌اند با بهره‌گیری از یافته‌های پژوهندگان دیگر در حوزه تعلیم و تربیت ابزار سنجش خود را تکمیل کنند. پیازه در قیاس با نظریه رفتارگرایی در حوزه تعلیم و تربیت، انقلابی در نظریه روان‌شناسی آموزش ایجاد کرد. مهم‌ترین جنبه

انقلابی نظر پیاژه این بود که تکیه بر هر دو سوی امر آموزش، یعنی یادگیرنده از یک سو و موضوع آموزش از سوی دیگر داشت. پیاژه می‌گفت کودک با عمل کردن بر محیط بیرونی دانش خود را می‌سازد. پس عمل ذهن و شیء خارجی (چه شیء فیزیکی و چه مفاهیم، مطالب و اعداد) هر دو در کسب شناخت کودک سهیم هستند. این اصل، همان اصل همکاری پدیده‌های درونی و بیرونی است. معنای این سخن آن است که نمی‌توان هر چیز را هر وقت به کودک یاد داد. فعالیت کارآمد در فراگیری، منوط به مراعات مقتضیات رشد است. برای مثال کودکان تا پیش از رسیدن به مراحل معینی از رشد، نمی‌توانند مفاهیم انتزاعی را درک کنند (پولادی، ۱۳۸۷).

در مورد نیازهای عاطفی کودکان نیز مطالعات چندی صورت گرفته است. یکی از مهم‌ترین مطالعات که با ادبیات کودک نیز ارتباط می‌یابد مطالعات اریک اریکسون است. اریکسون در بخشی از مطالعات خود به شناسایی و تحلیل بحران‌های مراحل رشد پرداخته است. بحران‌های مراحل رشد بحران‌هایی است که هر کودکی برای رسیدن به بلوغ باید آنها را یکی پس از دیگری پشت سر بگذارد. درگیر شدن کودک با این بحران‌ها گریزناپذیر است و کودک برای گذار به دوران بلوغ باید با آنها درگیر شود و بر آنها غلبه کند. غلبه بر یک یک این بحران‌ها متضمن شکل‌گیری هویت کودک و در نهایت ساخته شدن هویت او به عنوان موجود اجتماعی است (پولادی، ۱۳۸۷).

از مشهورترین نویسندگان در عرصه ادبیات کودک و نوجوان

- ۱- طالبوف و کتاب مشهور او، احمد، یا همان سفینه طالبی را احتمالاً باید اولین کتابی بدانیم که برای کودکان نوشته شده است. این کتاب به دلیل زبان ساده‌ای که دارد، نام طالبوف را وارد فهرست پیشگامان ساده‌نویسی کرد. در این کتاب با پسری که نام احمد همراه می‌شویم که سوالات بسیاری دارد و این سوالات البته با صبر و حوصله زیاد نویسنده، پاسخ داده می‌شود.
- ۲- مهدی آذریزدی؛ مردی که علاقه بسیارش به کتاب و کتاب خواندن و فعالیت‌هایش در این راستا، او را پدر ادبیات کودکان و نوجوانان ایران، نام داد. او با بازنویسی داستان‌های قدیمی برای کودکان در مجموعه کتاب‌های قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب، نام خود را در تاریخ ادبیات کودک ایران جاودانه کرده است. از دیگر آثار او: بچه آدم، پنج افسانه، قند و عسل، حق و ناحق و... می‌باشد.
- ۳- مادر ادبیات کودک ایران، توران میرهادی را باید به عنوان یکی از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین شخصیت‌هایی دانست که در طول سال‌های اخیر به کودکان ایران خدمت کرده است. او با تاسیس شورای کتاب کودک، مرجعی برای شناخت بهترین کتاب‌های کودکان و نیز شناخت و درک صحیح ادبیات کودک بنا گذاشت. با منتشر کردن فرهنگنامه کودکان و نوجوانان، یکی از معتبرترین سری کتاب‌های مرجع را در ایران به دست کودکان رساند و با تاسیس و مدیریت مدرسه فرهاد، نشان داد که اصول تربیتی باید بر چه اساسی استوار باشند. کتاب‌هایی که او در زمینه کودک نوشته عبارتند از: جستجو در راه‌ها و روش‌ها، کتاب کار مربی کودک و ادبیات کودک (مجله طاقچه، ۱۴۰۱).

نتیجه‌گیری

استفاده از ادبیات، مخصوصاً ادبیات کودکان و نوجوان، ابزاری است که تأثیر آن بر روی خوانندگان کم‌تجربه خود در برآوردن نیازهای جسمی، روحی و روانی و رشد و شکوفایی استعدادها و خلاقیت آنها، در پژوهش‌های متعددی به اثبات رسیده است. استفاده از ادبیات فقط به نیازهای روحی و روانی محدود نشده و از آن در جهت تقویت خواندن، افزایش گنجینه لغات خواننده، کسب تجربیات جدید و تربیت دینی و اخلاقی کودکان نیز استفاده می‌شود (محمدی و همکاران، ۱۳۸۹).

منابع:

۱. محمدی فرد، طاهره. (۱۳۹۸). بررسی مضامین تعلیم و تربیت. فصلنامه اورمزد، شماره ۴۶.
۲. صغیر، علیرضا، فیروزی مقدم، محمود، جلالی، مریم، علوی مقدم، مهیار. (۱۴۰۱). نظریه «مخاطب محوری» رویکردی در نقد ادبیات کودکان. فصلنامه علمی تخصصی مطالعات زبان فارسی (شفای دل سابق)، سال پنجم، شماره یازدهم.
۳. محمدی، مهدی، آزاده، فریدون، باب الحوائجی، فهیمه. (۱۳۸۹). نقش ادبیات در شکل‌گیری شخصیت کودکان و نوجوانان با تاکید بر گرایش‌های دینی و اخلاقی. دو فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی تربیت اسلامی.
۴. شعبان، مریم. (۱۴۰۱). کودک و کودکی از منظر فلسفه و ادبیات. تمدن حقوقی، دوره ۵، شماره ۱۲.
۵. پولادی، کمال. (۱۳۸۷). بنیادهای ادبیات کودک. انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
۶. ایمن (آهی)، لیلی، خمارلو، توران، دولت‌آبادی، مهدخت. (۱۳۵۴). گذری در ادبیات کودک. تهران: نشر شرکت افست.
۷. محمدی، محمد هادی، قایینی، زهره. (۱۳۸۰). تاریخ ادبیات کودکان ایران: ادبیات کودکان در دوره مشروطه، جلد سوم. تهران: نشر چیست.
۸. عباس‌پور نوغانی، محبوبه. (۱۳۸۶). بررسی انتقادی اشعار دینی کودک در دهه ۷۰. کتاب ماه کودک و نوجوان.
۹. امیری، فاطمه. (۱۳۷۳). چگونگی رشد و تطور ادبیات کودکان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی. مجموعه مقالات سمینار بررسی ادبیات انقلاب اسلامی. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
۱۰. شعاری‌نژاد، علی اکبر. (۱۳۷۲). ادبیات کودکان. تهران: اطلاعات.
۱۱. پیرخ، مهری. (۱۳۸۲). نقش ادبیات کودکان و نوجوانان در پاسخگویی به نیازهای آنان. کتابداری و اطلاع‌رسانی.
۱۲. حکیمی، محمود، کاموس، مهدی. (۱۳۸۲). مبانی ادبیات کودکان و نوجوانان. تهران: آرون.
۱۳. میری کرمانشاهی، مهرانگیز. (۱۳۸۳). سیر موضوع ترجمه در کتاب‌های داستان کودکان و نوجوانان طی سال‌های ۱۳۷۱-۱۳۸۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۱۴. مصاحب، غلامحسین. (۱۳۸۰). دایره المعارف فارسی. تهران: امیرکبیر.

خانواده و تربیت

مریم سلیمی بنی

مقدمه

تربیت در خانواده فراهم‌کننده موجبات رشد و تعالی انسان و اساس تربیت رسمی و عمومی است. انسان تنها موجودی است که خداوند او را بر کل هستی برتری بخشیده و او را خلیفه خود در روی زمین قرار داده است. این نکته که بر کرامت انسانی نیز اشاره دارد، گویای مسئولیتی است که خداوند بر دوشش نهاده است. این مسئولیت نیازمند آگاهی و بصیرت است. می‌توان گفت بحث تربیت در خانواده، در جامعه کنونی پژوهشی دارای اهمیت بوده و مغفول واقع شده است (هراتی و همکاران، ۱۳۹۹)

ضرورت و اهمیت

تربیت فرزند در خانواده از دو منظر قابل بیان است؛ اول خانواده که رکن اساسی تربیت است و فرد در دوران اولیه زندگی خود که شخصیت او در حال شکل‌گیری است، به صورت غیررسمی از خانواده بیشترین تأثیر را می‌پذیرد. دوم اینکه زمانی که فرد وارد نهادهای تربیتی مانند مدرسه می‌شود، باز هم خانواده در تربیت او نقش دارد و کامل‌کننده تربیت مدرسه‌ای اوست. از سوی دیگر، متخصصان تعلیم و تربیت ریشه بسیاری از ناهنجاری‌های رفتاری را در دوران کودکی فرد و در بستر خانواده جست‌وجو می‌کنند. در اکثر مواقع، بحران‌های اجتماعی تابعی از بحران‌های تربیت خانوادگی است (هراتی و همکاران، ۱۳۹۹)

تربیت صحیح در خانواده گامی مؤثر در اصلاح نابسامانی‌های جامعه است و موجبات رشد و تعالی انسان‌ها را فراهم می‌کند. در دنیای مدرن با پیچیدگی‌های روزافزون، توانایی برای اصلاح جامعه، منوط به تعلیم و تربیت صحیح در خانواده خواهد بود و هرگونه رفتار انفعالی خانواده در این زمینه، افراد خانواده و به ویژه کودکان و نوجوانان را به سوی ضلالت و گمراهی سوق می‌دهد. در نظام تربیت اسلامی، خانواده محلی مناسب برای عرضه بایدها و نبایدهای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ملی محسوب می‌شود. این ارزش‌ها ملهم از آموزه‌های قرآن کریم و برگرفته از نقش معنوی، اسوه‌ای، هدایتی و تربیتی پیامبر اکرم و امامان معصوم است (همان)

تعاریف

خانواده به کوچک‌ترین واحد اجتماعی اطلاق می‌شود که شامل پدر، مادر و فرزندان آن‌هاست (عمید، ۱۳۴۳: ۵۱۹). اسلام خانواده را گروهی می‌داند متشکل از دو رکن اصلی زن و مرد که در سایه ضابطه‌ای مشروع و الهی در کنار یکدیگر قرار گرفته و بر اثر آن پیوند، دارای شخصیت اجتماعی، حقوقی، معنوی و مدنی شده‌اند. اساس روابط انسان نکاح است و نکاح، عقد یا پیمانی است که بر اساس آن، رابطه زوجیت مشروع تشکیل می‌شود (قائمی امیری، ۱۳۹۱)

از تربیت تعاریف متعددی شده است. هر یک از اندیشمندان بر بعدی از تربیت توجه نموده‌اند.

برای نمونه، فارابی بر تربیت عقلی تأکید زیادی دارد و به تبعیت از ارسطو هدف تربیت را رسیدن به اعتدال می‌داند. در نظر ابوعلی سینا انسان موجودی مدنی بالطبع است و در تربیت باید به تفاوت‌های فرد توجه کرد. از نظر غزالی انسان مرکب از تن و روان است و کودک، امانتی در اختیار والدین است و تربیت و پرورش او از ابتدای ولادت بسیار مهم می‌باشد (جاهد، ۱۳۸۷).

تربیت فرایندی تعالی‌جویانه، تعاملی، تدریجی، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیارهای اسلامی است که به منظور هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد، زمینه‌های مناسب تکوین و تعالی پیوسته هویت ایشان را در راستای شکل‌گیری و پیشرفت جامعه صالح اسلامی فراهم می‌آورد (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰).

خانواده و تربیت

در برخی نظریه‌ها، با نظر به تعهد و التزامی که برای تربیت فرزند پیش روی خانواده قرار گرفته است، تربیت در خانواده بدون شناخت والدین از علم تربیت ممکن نیست. در برخی نظریه‌ها، یک بخش ضروری جامعه و مهد و بستر فرزندان برای رشد، خانواده است (وی‌جو^۱ و همکاران، ۲۰۱۷م).

توسعه فرهنگ آموزشی والدین، یکی از راه‌های درک خانواده توسط فرزندان است و می‌تواند به آن‌ها، در تعامل با فرزندان و پرهیز از اشتباه در زمینه‌ی تربیت خانوادگی کمک کند (ونرا^۲ و همکاران، ۲۰۱۶م). والدین و معلمان باید درباره‌ی عوامل مؤثر در شکل دادن سبک زندگی فرزندان آگاه باشند تا بتوانند شیوه‌های زندگی صحیح را در آن‌ها شکل دهند (تزکی^۳ و همکاران، ۲۰۱۶م).

در پژوهشی، نشان دادند که افزایش رضایت از زندگی به دست آمده از سبک زندگی حمایتی خانواده، باعث می‌شود نوجوانان، بزهکاری کمتری داشته باشند. وجود هرگونه بحران در کودکان و نوجوانان مانند سردرگمی در هویت‌یابی، بزهکاری، بیماری‌های روحی و روانی، واکنش‌های اضطراب، افسردگی، پناه بردن به مواد مخدر و بسیاری از ناهنجاری‌های رفتاری در میان کودکان، زاییده تحولات و دگرگونی‌های سریع اجتماعی و حمایت نکردن در خانواده، به عنوان یکی از مقوله‌های عاطفی خانواده است و تربیت صحیح کودکان اساس و بنیادی برای سعادت آن‌ها ذکر شده است (اندر و ایلماز^۳، ۲۰۱۲م).

اسلام، تربیت دینی فرزندان را بر محور خانواده پایه‌ریزی نموده است. خانواده کانون اولیه پرورش و نخستین اجتماعی است که فرزندان در آن گام می‌نهند و برخی از احکام، آداب و مناسک مهم شرعی را در آن فرا می‌گیرند. گرایش به خانواده در اصل فطرت کمال‌جوی بشر است. دین اسلام نیز به دلیل ملاحظه مقتضیات فطری بشر، خانواده را به مثابه کانونی مقدس ارج نهاده و محور برنامه‌های تربیتی قرار داده است. از کارکردهای مهم خانواده، تربیت شایسته کودکان است. فرایند تربیت از خانواده با محوریت پدر و مادر آغاز می‌شود. پدر و مادر در خانواده همچنان که متکفل تولید نسل اند، درباره رشد و تعالی دینی و معنوی آن‌ها نیز متعهد هستند. تربیت فرزندان دیندار در خانواده، زمینه‌ساز تربیت جامعه سالم و صالح دینی است. از این رو، تعلیم و تربیت فرزندان صالح منوط به برخورداری آن‌ها از تربیت شایسته خانوادگی، زیر نظر والدین مؤمن است (اعرافی، ۱۳۹۸).

^۱ - Weiju

^۲ - Venera

^۳ - Tezci

نتیجه‌گیری

دین اسلام در هر برهه‌ای، به مسائل اجتماعی اهتمام ویژه داشته است. امام رضا(ع) به فرزند خود نقش‌های اجتماعی می‌دادند تا امام جواد(ع) روابط خود را با مردم حفظ کند و به آن‌ها کمک کند و به او متذکر می‌گردید که به وسیله کمک به مردم، خداوند او را بزرگ می‌کند و مقام عالی پیدا می‌کند. همچنین فرزند خود را در موقعیت‌های سیاسی و اجتماعی قرار می‌دادند. بدین وسیله حضرت یک نظام اخلاقی مبتنی بر اخلاق اجتماعی و عملی را در فرزند خود شکل می‌دهند که پیامد آن رعایت حقوق و اخلاق اجتماعی است. از آن‌جا که بخشی از ناهنجاری‌های اجتماعی بازتاب هویت اجتماعی سرگردان و پرورش نیافته است، پرورش هویت اجتماعی اهمیت می‌یابد (هراتی و همکاران، ۱۴۰۰)

منابع:

۱. هراتی، رابعه، محمودنیا، علیرضا، صالحی، اکبر، کشاورز، سوسن. (۱۴۰۰). تربیت فرزند در خانواده از منظر سیره امام رضا «علیه‌السلام». فصلنامه علمی فرهنگ رضوی
۲. اعرافی، علیرضا، ابراهیمی، جواد. (۱۳۹۸). وظیفه خانواده در تربیت دینی فرزندان از منظر سیره. دوفصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات فقه تربیتی
۳. جاهد، حسینعلی. (۱۳۸۷). اصول و فلسفه تعلیم و تربیت؛ تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: جهش
۴. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. (۱۳۹۰). تهران: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۵. قائمی امیری، علی. (۱۳۹۲). خانواده در اسلام. تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران
۶. عمید، حسن. (۱۳۴۳). فرهنگ فارسی عمید. چاپ پانزدهم. تهران: امیرکبیر
۷. Tezci, Erdogan; Sezer, Fahri; Aktan, Sumer; Gurgan, Ugur. (۲۰۱۶). Do Lifestyles Shape Self-Regulated Learning Strategies?, Eurasian Journal of Educational Research, ۶۵, ۲۳۹-۲۵۸
۸. Venera G; Zakirova and Ekaterina L. Nikitinab, (۲۰۱۶), Developing the Pedagogical Culture of Parents by Means of Social Partnership with a Supplementary Education Institution, International Journal of Environmental and Science Education, ۷۱۱, n, ۲۰۹۹-۲۱۱۱
۹. Weiju Zhao; Zhiping Zhang and Juan Liu (۲۰۱۷), The "Family" Section in Current Elementary Social Studies Textbooks in China, Journal of Education and Training Studies, Vol. ۵, No. ۱۰, URL: <http://jets.redfame.com>

عفاف و حجاب

نرگس جان نثاری

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: زنی که برای حفظ غیرت، استقامت ورزد و برای خدا وظیفه خود را به خوبی انجام دهد، خداوند پاداش شهید را به او خواهد داد (نوادیراوندی، ص ۳۷/ بحار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۰)

پیامبر اکرم فرمودند: آن هنگام که پوشش، سر زنی باشد، ارزش آن از دنیا و آنچه در آن است بیشتر است (نورالشافی فی الفقه الشافعی)

دعای پیامبر نور و رحمت (ص): پروردگارا، زنانی که خود را پوشیده نگه می‌دارند مشمول رحمت و غفران خود بگردان (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۲۴۴)

پیامبر اکرم فرمودند: زنان؛ خود را با پوشش اندام و جسم، از دیدار نامحرمان بازدارید که زنان هرچه پوشیده‌تر باشند سعادت‌مندتر هستند (سفینه البحار، ج ۲، ص ۲۹۸)

مفهوم خمار و جلباب نقش کلیدی در فهم حجاب دارد و با عناوین مقنعه یا روسری و چادر از آن یاد می‌شود و در لسان العرب می‌خوانیم خمار برای زن است و آن دستاری است که زن سرش را با آن می‌پوشاند. (ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از ابن منظور، ۱۹۹۷م، ج ۴/۲۵۷). و در قاموس المحيط آمده است: جلباب به غیر از ملحفه بلکه مثل آن است و مانند خمار روی لباس‌های دیگر پوشیده می‌شود. (ملابراهیمی، ۱۳۸۹؛ به نقل از فیروز آبادی ۱۹۹۸م، ج ۱/۴۹). و یا در قرآن کریم آمده است: "یدنین علیهن من جلابیهن ذلک أدنی أن یعرفن فلا یوذین و کان الله غفوراً رحیماً" (احزاب: ۵۹) جلباب‌های (روسری‌های بلند) خود را بر خویش فروافکنند. این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند بهتر است، خداوند همواره آمرزنده و مهربان است

حضرت علی(ع) در نامه معروف خود به مالک اشتر از واژه «حجاب» استفاده می‌کند و در آن جا نیز منظور پرده است. (پس چرا خود را پنهان می‌داری؟) (ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از نهج البلاغه، ۱۳۸۸: ۲۲۴)

در زبان انگلیسی dress به معنای لباس و جامه به کار رفته است و robe به معنای لباس بلند و گشاد (جلباب) و veil به معنای خمار و حجاب استفاده شده است (ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از آریان‌پور، ۱۳۵۴)

از شاهنامه چنین برمی‌آید که از ابتدای تاریخ یعنی دوران جمشید و فریدون، زنان ایران پوشیده‌روی بوده‌اند. چنان‌که در گرفتار شدن دو خواهر جمشید به دست ضحاک می‌گوید:

دو پاکیزه از خانه جمشید	برون آوریدند لرزان چو بید
که جمشید را هر دو خواهر بدند	سر بانوان را چو افسر بدند
زه پوشیده‌رویان یکی شهرناز	دگر ماهرویی به نام ار نواز
به ایوان ضحاک بردندشان	بدان اژدهاوش سپردندشان

(ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از فردوسی، ۱۳۷۸: ج ۱/۲۱۸)

در داستان هفت خوان اسفندیار آمده است:

ز پوشیده رویان ارجاسب	برفتند با مویه و درد و رنج
دو خواهر دو دختر یکی مادرش	ابا مویه مادر به غم دخترش

(ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از فردوسی، ۱۳۷۸: ج ۱۲۳۳/۲)

فردوسی در موارد متعدد پوشیده‌رویان را به معنی مادر، همسر، خواهر و دختر خانواده به کار برده است چنان‌که در داستان مرگ اسفندیار:

بشدهش از پوشیده رویان او	پر از خون دل جعد موبان او
--------------------------	---------------------------

(ملابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از فردوسی، ۱۳۷۸: ج ۱۳۰۰/۲)

یا هنگامی که کیکاووس فرزندش را به شبستان خویش هدایت می‌کند:

پس پرده من ترا خواهر است	چه سودا به خود مهربان مادر است
--------------------------	--------------------------------

پس پرده پوشیدگان را ببین	زمانی بمان تا کنند آفرین
رفتن بهرام گور، پادشاه ساسانی را فردوسی این گونه روایت می کند:	
همی راند حیران و پیمان به راه	به خواب و به آب آرزومند شاه
چنین تا به آباد جانی رسید	ز هامون سوی در سرانی رسید
زنی دید بر کتف او بر سبوی	ز بهرام خسرو پوشید روی

و همسر خسرو پرویز پوشیدگی موی را یکی از نشانه های پارسایی به شمار آورده و فردوسی از زبان وی چنین می گوید:

سوم آنکه بالا و رویش بود	به پوشیدگی نیز مویش بود
--------------------------	-------------------------

(ملاابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از فردوسی، ۱۳۷۸ ج ۴/۲۲۲۳)

منزلت زن در ایران باستان

در ایران باستان زن از مقام ارجمندی برخوردار و به عنوان یکی از اعضای خانواده در همه شئون زندگی با مرد برابر بود. برای اثبات این موضوع شواهد زیادی در دست است. در اوستا نام زن و مرد همه جا در یک ردیف ذکر شده است و در اعمال دینی که زنان باید انجام دهند و دعاهایی که باید بخوانند زن با مرد برابر است؛ و نیز در صورتی که موبد حاضر نبود، ممکن بود زن به مقام قضاوت هم برسد و در تاریخ می بینیم که زنانی مانند همای پوراندخت و آرمیدخت به مقام پادشاهی رسیده اند. سن بلوغ برای مرد و زن یکسان بود و گروهی از فرشتگان هم مانند آناهیتا (ناهید) زن هستند. در میان امشاسپندان، امرتات هورتات و سپتا ارمنیتی مؤنث هستند؛ و به ویژه سپندارمز نماینده زمین است و یکی از صفات اهورامزدا و در جهان مادی پرستاری زمین با او است و به همین جهت دختر اهورامزدا خوانده می شود (ملاابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از علوی، ۱۳۷۷)

منابع در مورد منزلت زنان در زمان زرتشت چنین می گویند:

در زمان زرتشت پیغمبر زنان همان گونه که عادت پیشینیان بود منزلتی عالی داشتند و با کمال آزادی در میان مردم آمد و شد می کردند، صاحب ملک و زمین می شدند و در آن تصرف مالکانه داشتند و می توانستند مانند اغلب زنان روزگار حاضر، به نام شوهر یا به وکالت از طرف وی به کارهای مربوط به او رسیدگی کنند. پس از داریوش اول، مقام زن مخصوصاً در میان طبقه ثروتمندان تنزل پیدا کرد. زنان فقیر چون برای کار کردن ناچار از آمد و شد در میان مردم بودند آزادی خود را حفظ می کردند (ملاابراهیمی و همکاران، ۱۳۸۹؛ به نقل از ویل دورانت، ۱۳۷۸ ج ۴۳۳/۱)

جریان منع حجاب مهاجران در اروپا

پس از بروز جنگ های مختلف و وضعیت اقتصادی نابسامان در دهه های اخیر، شاهد مهاجرت مسلمانان به کشورهای غربی هستیم؛ اما نکته حائز اهمیت در این مهاجرت، ایجاد سیاست های منع حجاب توسط کشورهای غربی است. این سیاست دولت ها به منظور مقابله با رشد اسلام گرایی در

میان مهاجران مسلمان آفریقایی و آسیایی تبار در این کشورها و جلوگیری از گسترش اسلام در میان دیگر اتباع آنان بود. بهانه اجرای این قانون هم همان حفظ اصول لائیک بود. محرومیت دختران از تحصیل و اجرای قانون منع حجاب در اروپا با تظاهرات گسترده اقلیت‌های مسلمان و نیز اتباع غیرمسلمان این کشورها روبه‌رو شد. نمونه شاخص این گونه اتفاقات را در کشور فرانسه شاهدیم؛ امری که در الگوی جمهوری این گونه کشورها بسیار مهم است، مفهوم به شدت فردگرایانه انسان است. شهروند مورد تأیید این دولت‌ها فردی است که از ویژگی‌های فرهنگی و سنت‌های خود چشم‌پوشی کند تا بتواند در آن کشور ادامه حیات دهد. دولتمردان فرانسوی اعتقاد دارند مدارس دولتی از مهم‌ترین مکان‌هایی است که در جامعه پذیرکردن افراد با این ارزش‌ها و مفاهیم نقش دارند؛ به عبارت دیگر، مهم‌ترین وظیفه مدارس دولتی تبدیل افراد به شهروندان است و کارکرد آن نیز در آموزش استقلال، منطق، مدارا و فضیلت مدنی به شهروندان نهفته است. مقامات دولتی فرانسه اهمیت زیادی برای پایبند بودن به سنت‌های جمهوری و تعریف جمهوری از مفهوم شهروندی قائلند. به نظر آنها تمام افراد مقیم فرانسه و نه تنها فرانسوی‌تبارها باید بتوانند به تقویت سکولاریسم کمک کنند و در فهمی مشترک از مفهوم شهروندی بکوشند (زاهدیان و همکاران، ۱۳۹۹؛ به نقل از کیان‌پور و یزدخواستی، ۱۳۸۵)

منابع:

۱. قرآن کریم
۲. شاهنامه فردوسی
۳. ملا ابراهیمی، عزت، بهرامیان، مسعود، زارع درنیایی، عیسی. (۱۳۸۹). حجاب در ایران باستان. پژوهش‌نامه زنان
۴. زاهدیان، محمدحسین، صدری ارحامی، محمد. (۱۳۹۹). بررسی جایگاه حجاب در حقوق بشر از دیدگاه نظریه جهانشمولی و نسبی‌گرایی. نشریه علمی فرهنگی تربیتی زنان و خانواده
۵. آریان‌پور. (۱۳۵۴). فرهنگ دانشگاهی انگلیسی به فارسی، تهران: امیرکبیر
۶. ابن منظور، محمد بن مکرم. (۱۹۹۷م). لسان العرب، بیروت: دارصادر
۷. علوی، هدایت‌اله. (۱۳۷۷). زن در ایران باستان، تهران: هیرمند
۸. ویل دورانت. (۱۳۷۸). تاریخ تمدن، ترجمه احمد آرام، تهران: علمی و فرهنگی
۹. کیان‌پور، مسعود، یزدخواستی، بهجت. (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی تاریخی سکولاریسم: بررسی جامعه‌شناختی قانون منع استفاده از علائم مذهبی در مدارس دولتی کشور فرانسه. مطالعات زنان

معرفی کتاب

زهره رضایی

خدای تعالی به پیامبر (ص) می‌فرماید: «ای پیامبر، تو فقط یادآوری کننده هستی و بر آن‌ها چیره نیستی»

نام کتاب: تربیت دینی کودک، Religious education of children

تعداد صفحات: ۲۲۰ (حجم: متوسط)، قطع رقعی، دورنگ. نشر معارف

نویسنده: محمد صادق (محمی الدین) حائری شیرازی، سید مصطفی عمرانیان

مرحوم آیت الله حائری شیرازی از معدود عالمانی بودند که با بهره‌گیری از

تفکر عمیق در آیات و روایات، ورودی تخصصی و اجتهادی در حوزه تربیت داشتند و نکات گرانبهائی از منابع اسلامی صید نموده و در نزدیک به نیم قرن فعالیت علمی و تبلیغی خود عرضه کردند. کتاب حاضر، بازنویسی گفتارهای ایشان در بیش از ۷۰ جلسه «درس تربیت» با حضور دانشجویان علوم تربیتی است که می‌توان آن را «مقدمه‌ای بر تربیت» به‌خصوص تربیت کودکان دانست و حاوی دیدگاه‌های عملی و برخاسته از اسلام است که جای آن در میان دیدگاه‌های رنگارنگ علوم غربی خالی است

قلم روان و نثر ساده ایشان به همراه مثال‌های روز و کاربردی، از ویژگی‌های کتاب‌های این عالم بزرگ است. در جای جای کتاب، به فراخور بحث، از آیات و روایات و حکایات بهره گرفته شده است و شیوه‌های متداول و مرسوم در تربیت کودک، مورد نقد و بررسی قرار گرفته‌اند. اگرچه نویسنده دانشمند ما، این کتاب را با رویکردی کاملاً دینی و منطبق با آموزه‌های تشیع نگاشته است، اما در جایی که نیاز بوده است، به دور از تعصبات کورکورانه، از اشتباهات مسلمانان در شیوه‌های تربیتی انتقاد کرده و ویژگی‌های مثبت در تربیت جوامع غربی را برشمرده است. اگرچه احتمالاً مخاطب این کتاب، در وهله اول پدران و مادران و کارشناسان تربیتی خواهند بود، اما مباحث زیربنایی گفته شده، برای هر فردی، فارغ از والد بودن یا نبودن، مفید است. کتاب تربیت دینی کودک با شما درباره‌ی انسانیت، تربیت، دین و اخلاق سخن می‌گوید و در نهایت با چند پرسش و پاسخ مهم و مبتلابه، بحث را به پایان می‌برد

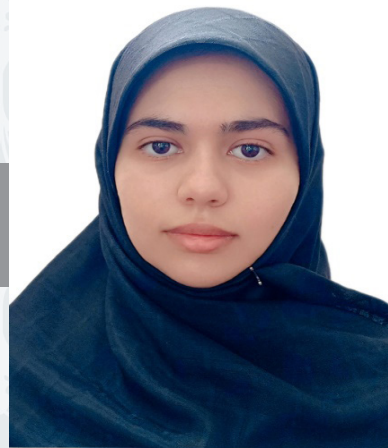
نویسنده در این کتاب معتقد است: امروزه تعلیم و تربیت از مسائل بسیار مهم عالم است. اساس امنیت عالم به تعلیم و تربیت برمی‌گردد. اگر تعلیم و تربیت بر اساس الگوی صحیح انسانی باشد، انسان‌هایی به وجود خواهند آمد که در مقابل موج خواهند ایستاد و جلوی پیدایش توفان‌های آینده را خواهند گرفت.

درواقع تعلیم و تربیت همه چیز است و اگر تعلیم و تربیت درست شود، همه چیز درست می‌شود. تربیت فرزند مثل پرورش گل است. گل را آب می‌دهند و در نور می‌گذارند و همه‌ی زمینه‌ها را برای شکفتن آن فراهم می‌کنند تا خودش باز شود. اگر انسان بخواهد با دستش به باز شدن گل کمک کند و به آن شکوفایی مصنوعی بدهد، آن را خراب می‌کند. دخالت‌های زیاد والدین هم برای خوب شدن فرزند، اگر به حد شکوفایی مصنوعی برسد، همین‌طور می‌شود و کار را خراب می‌کند

« این کتاب به تمامی والدینی که دغدغه‌ی تربیت دینی فرزندانشان را دارند کمک می‌کند تا کودک متدین تربیت کنند. »

<https://taaghche.com/book/96417>

لینک خرید کتاب:

اطلبوا العلم من المهد الى اللحد

سرکار خانم فاطمه قره‌قانی و معصومه سادات هاشمی کسب گوهر گرانمایه دانش و برافروختن چراغ زندگانی به نور علم و آگاهی، سرآغاز فتح قله‌های افتخار است. بی‌شک از بلندای آگاهی بهتر می‌توان دامنه‌ها را نگریست. حال که با درهم آمیختن درایت و بصیرت و تلاش خستگی‌ناپذیر به کسب عنوان برگزیده المپیاد علمی دانشجویی غیرمتمرکز و راه یافته به مرحله کشوری المپیاد نائل آمده‌اید، به نوبه خود موفقیت شما را تبریک گفته و از درگاه خداوند متعال آرزوی توفیق روزافزون را برای شما مسئلت داریم

انجمن علمی علوم تربیتی دانشگاه قم

